

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**



**O'ZBEKISTON DAVLAT JAHON TILLARI
UNIVERSITETI
INGLIZ TILI III FAKULTETI**



"SUSTAINING MOTIVATION IN ELT CLASSES"

Talabalar ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami

Toshkent-2014

<i>Egamberdieva Yulduzxon</i>	Chet tillari o'qituvchilarining kompyuter savodxonligi zamonaviy ta'lim tizimining muhim talabidir	61
<i>Khusanova Munis</i>	Kompyuter texnologiyalarining ilm-fanda tutgan o'rni	62
<i>Abdurakhmanova Regina</i>	The spanish is the new english	63
<i>Mamatqulova Nodira</i>	Ispan tilida buyruq mayl ifodalanishini ingliz va o'zbek tillari bilan taqqoslab o'rganish	64
<i>Mardanova Nargizaxon</i>	Present simple – presente indicativo	66
<i>Raimqulov Ravshan</i>	Tenses of the spanish language	67
<i>Fayzullayeva Muhayyo</i>	Ispan xalq maqollarida milliy hayot chizgilari	68
<i>Holmatova Durdona</i>	Preterito perfecto de indicativo (present perfect)	70
<i>Xo'jamberdiyev Bobomurod</i>	The history of spanish language	71
<i>Kasimova Dildora</i>	Why should we learn Spanish?	71
<i>Abdukarimova Dildora</i>	Lotin tilidan kirib kelgan so'zlar	72
<i>Mirsaidov Mirxusan</i>	Chet tillari (ingliz, nemis va lotin tillari) da predloglar	73
<i>Ne'matova Kamola</i>	Lotin tilida olmoshlarining qo'llanilishi	75
<i>Sayitova Zuhra</i>	Ingliz va lotin tillarida sifat darajalari	78
<i>Ergashev Sardor</i>	Lotin tilining kelib chiqish tarixi	81
<i>Boyturayeva Saltanatbonu</i>	Peculiarities of adjectives in english and german	85
<i>Yakubova Guzal</i>	Peculiarities of modal verbs in german vs. English	86

<i>G'ulomova Ziyoda</i>	Peculiarities of articles in english and german	88
<i>Guzarova Dilfuza</i>	Muloqot va muloqot psixikasi	89
<i>Ochilova Durdona</i>	Xotiraning inson hayotidagi o'rni	92
<i>Narzillayeva Zubayda</i>	Bobur ham shoh, ham shoir.	93
<i>Abduazimov Toshpo'lat</i>	Bobokalonimiz amir temur davlati milliy davlatchiligimiz tarixining mumtoz namunasi sifatida	94
<i>Xolmo'minova Mehribon</i>	Dispute resolution of the aral sea	95
<i>Avallboeva Maftuna, Baratova Xulkar</i>	Ona tilida ekvivalent ma'nosini bulmag'an ingliz tili leksikasini urgatiш.	96
<i>Abdullaeva Munisa</i>	Интернетда интерактив хизматлар	97
<i>Tursunova Shirin</i>	How to teach and motivate adults to learn english	98
<i>Abdullaeva Munisa</i>	Интернетда интерактив хизматлар	99
<i>Qarshiyeva Shaxista</i>	Ingliz tilini o'rganishning asosiy maqsadlari	100
<i>Yodgorov Shamsiddin</i>	Hsaxsiyatda nutq psixologiyasini o'rganish	101
<i>Yodgorov Shamsiddin</i>	Axborot xavfsizligini ta'minlash	103
<i>Shodmonov Zokir</i>	Role of I.T technology	105
<i>Shermamatova Zulfizar</i>	Top 10 reading strategies	106

Agarotlarbittadanortiqbo'lsa, uter, utra, utrum – qaysiki ikkitadan bitasini ifodalash uchun ishlatiladi. Qui? Nisbiy so'roq olmoshi Genetivusda turlangan ducjus?, quorum? (kimning?, kimlarning?) nisbiy-so'roq olmoshlarini ham ifodalaydi.

Pronomina indefinita-Gumon olmoshlari

Gumon olmoshlari - quis, qui olmoshlariga quyidagi noaniqlik qo'shimchasini qo'shish bilan hosil qilinadi: al, piam, quam, dam, que, vis, libet va cunque. Gumon olmoshlari gapda ot yoki sifat o'rinda ham kelishi mumkin.

Ot gumon olmoshlari:

Quis, quae, quid, aliquis, aliqua, aliquid – kimdir -

quispiam, quaequam, quidpiam

Quisquam, quidquam, quicquam

Quidam, quaedam, quiddam – kimdir – Quisque, quicque, quidque – har bir

Uniquisque, unaquaque, unumquidque – har biri alohida.

Quivis, quaevis, quodvis

Quilibet, quaelibet, quidlibet – har qanday kiyim bo'lganda ham;

Quisquis, quidquid, quicquid – kim bo'lishidan qat'iy nazar;

Quicunque, quaecunque, quodcunque – kim bo'lsa ham.

Sifat gumon olmoshlari

Qui, quae, quod, aliqui, aliqua, aliquod qandaydir.

Quispiam, quaequam, quodpiam

Quidam, quaedam, quoddam } qandaydir;

Quisque, quicque, quidque – har bir

Uniquisque, unaquaque, unumquodque – har biri alohida

Quivis, quaevis, quodvis

Quilibet, quaelibet, quidlibet } qanday bo'lsa ham

Quicunque, quaecunque, quodcunque – qanday bo'lsa ham.

Pronomina negativa-Inkor olmoshlari

Bu bo'lishsizlik olmosh kategoriyasiga – nemo – (<ne+homo>arxak formasi=homo)odam;

Nihil-hech narsa kiradi.

Bu bo'lishsizlik olmoshi-homo – olmoshi kabi turlanib faqat birlik formasi mavjud.

Nihil-hech narsa

Nom. Nemo

Gen. nullius nom. Acc. nihil, nil

Dat. Nemini gen. nullis rei (nihil)

Acc. Neminem dat. Nilli re

Abl. Nullo abl. Nulla

Pronomina-olmoshlar

mavzusida yozgan ma'ruzasi.

Ingliz va lotin tillarida sifat darajalari

Scientific advisor: Po'latova Sharifa.

Student: Sayitova Zuhra

Ingliz tilida ham sifat darajalari bo'lib, ular asosan, o'zbek tili grammatikasidagi sifat darajalariga yaqinroq turadi. Bu o'xshashlikka sabab tilshunoslikda umumiy sifat so'z turkumi tushunchasiga qarab har bir tilning grammatikasidan kelib chiqqan holda bu so'z turkumi farqlanadi. Lekin asosiy manbasi, ya'ni negiz tilshunoslikdagi umumiylikka tayanib yaratiladi.

Ingliz tilida sifatning 3 xil darajasi bor: oddiy daraja, qiyosiy daraja va ortirma daraja.

Ingliz tilida sifat har doim otdan oldin ishlatiladi. Masalan: small car (kichik mashina),

important subject (muhim fan).

Turiga ko'ra ingliz tilida ikki xil sifat bor: bir bo'g'inli va ko'p bo'g'inli.

Masalan:

small car (kichik mashina) – bir bo'g'inli sifat;

important subject (muhim fan) – ko'p bo'g'inli sifat.

Yuqorida aytib o'tganimizdek, sifatning uch xil darajasi bo'ladi: oddiy, qiyosiy va ortirma.

BIR BO'G'INLI SIFATLARNING DARAJALANISHI

1. Bir bo'g'inli sifatning oddiy darajasida sifatga hech qanday qo'shimcha qo'shimaydi va sifatning o'zi yoziladi. Masalan:

Small car – kichik mashina. Big garden – katta bog'. Strong man – kuchli odam.

2. Bir bo'g'inli sifatning qiyosiy darajasida sifatga "er" qo'shimchasi qo'shiladi. Bu qo'shimcha o'zbek tilidagi "roq" qo'shimchasiga to'g'ri keladi. Masalan:

Smaller car – kichikroq mashina. Bigger garden – kattaroq bog'. Stronger man – kuchliroq odam.

3. Bir bo'g'inli sifatning ortirma darajasini yasash uchun sifatga "est" qo'shimchasi qo'shiladi va har doim ortirma darajadagi sifatdan oldin "the" aniq artikl qo'yiladi. Ingliz tilidagi "est" qo'shimchasi o'zbek tilidagi "eng" so'ziga to'g'ri keladi. Masalan:

The smallest car – eng kichik mashina. The biggest garden – eng katta bog'.

The strongest man – eng kuchli odam.

KO'P BO'G'INLI SIFATLARNING DARAJALANISHI

1. Ko'p bo'g'inli sifatning oddiy darajasida sifatga hech qanday qo'shimcha qo'shimaydi, sifatning o'zi yoziladi. Masalan:

Important subject – muhim fan. Beautiful girl – chiroyli qiz. Difficult task – qiyin vazifa.

2. Ko'p bo'g'inli sifatning qiyosiy darajasini yasash uchun ko'p bo'g'inli sifatdan oldin "more" so'zi qo'yiladi. Bu o'zbek tilidagi "roq" qo'shimchasiga to'g'ri keladi. Masalan:

More important subject – muhimroq fan. More beautiful girl – chiroyliroq qiz. More difficult task – qiyinroq vazifa.

3. Ko'p bo'g'inli sifatning ortirma darajasida sifatdan oldin "the" aniq artikl va "most" so'zi qo'yiladi. Bu ma'no jihatidan o'zbek tilidagi "eng" so'ziga to'g'ri keladi. Masalan:

The most important subject – eng muhim fan. The most beautiful girl – eng chiroyli qiz. The most difficult task – eng qiyin vazifa.

O'ZAGIDAN O'ZGARIB DARAJALANUVCHI SIFATLAR

Ingliz tilidagi ba'zi sifatning darajalanishi yuqoridagi qoidalariga bo'ysunmaydi. Bunday sifatlar sifat o'zgarining to'liq o'zgarishi orqali hosil qilinadi.

	Oddiy daraja	Qiyosiy daraja	Ortirma daraja
Yaxshi	good	better	The best
Yomon	bad	worse	The worst
Uzoq	far	farther	The farthest
Kam, oz	little	less	The least
Ko'p	much / many	more	The most

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, "yaxshi" sifatining oddiy darajasi good, qiyosiy darajasi better (goodder emas!) va ortirma darajasi the best (the gooddest emas!) bo'ladi. Hamda jadvaldagi boshqa sifatlar ham xuddi shu qoida bo'yicha o'zagan o'zgarib darajalanadi.

Lotin tilida ham o'zbek tilidagidek sifatning oddiy, qiyosiy hamda ortirma darajalari bor:

Oddiy daraja – Gradus positives Qiyosiy daraja – Gradus comparativus

Ortirma daraja – Gradus superlativus

Sifatlarining berilish formalari bu oddiy darajadir. Masalan:

Alus, alta, altum – baland Malus, mala, malum – yomon

Pulcher, pulchra, pulchrum – chiroyli

Sifatlarining III turlanishi: 1,2,3 qo'shimchali sifatlar bo'lishi mumkin. Masalan: brevis (m,f), breve (n) – qisqa; acer (m), acris (f), acre (n) – o'tkir; felix (m,n,f) – baxtli.

Sifatlarning qiyosiy darajasini hosil qilish uchun gen.sing.dan negizi hosil qilinib masculinum va femininumga -ior, neutrumga -ius qo'shimchasi qo'shiladi. Masalan:

Masc. alti + ior – balandroq Fem. alti + ior – balandroq
Neut. alti + ius – balandroq.

-er bilan tugagan sifatlarda quyidagicha:

Gradus positivus : niger, gra, grum – qora
Gradus comparativus : nigrior (n.f), nigrius (n) – qoraroq.

Sifatlarni boshqa bir sifat bilan qiyoslashda "quam" bog'lovchisi qo'llaniladi. U o'zbek tilida "qaraganda" degan ma'noni beradi. Agar "quam" qo'llanilmasa lotin tilida Ablativus qo'shimchasini, o'zbek tilida esa chiqish kelishigini ifodalaydi. Masalan:

Aer levior est, quam aqua – Havo suvga qaraganda yengilroq.
Aer levior est aqua – Havo suvdan yengilroq.

Sifatlarning o'rtirma darajasini hosil qilish uchun uchala rodga sifat negiziga "issim" suffiksi qo'shib keyin rod (us, a, um) qo'shimchalari qo'shiladi. Masalan:

Masc. alti + issim + us – eng baland Fem. alti + issim + a – eng baland
Neut. alti + issim + um – eng baland.

Nom.sing.da -er bilan tugagan sifatlarning o'rtirma darajasini hosil qilish uchun uchala rodga sifat negiziga "rim" suffiksi qo'shib keyin rod (us, a, um) qo'shimchalari qo'shiladi. Masalan:

Masc. niger + rim + us – eng qora Fem. niger + rim + a – eng qora
Neut. niger + rim + um – eng qora.

Lotin tilida bir qancha to'liqsiz sifatlari ham bor. Ularning darajalari o'zaktlarni o'zgartirish bilan hosil bo'ladi:

Lotin	Uchala rod	Uchala rod	Uchala rod
Facilis	facilissimus	Facilissimus	Facilissimus
Difficilis	difficilissimus	Difficilissimus	Difficilissimus
Similis	similissimus	Similissimus	Similissimus
Dissimilis	dissimilissimus	Dissimilissimus	Dissimilissimus
Humilis	humilissimus	Humilissimus	Humilissimus
Gracilis	gracilissimus	Gracilissimus	Gracilissimus

Uchinchi turlanishdagi 6 ta sifatlarning o'rtirma darajalari quyidagicha hosil qilinadi:

1. Facilis – facil + lim + us/a/um – eng oson
2. Difficilis – diffieit + lim + us/a/um – eng qiyin
3. Similis – simil + lim + us/a/um – eng o'xshash
4. Dissimilis – dissimil + lim + us/a/um – eng o'xshamas
5. Humilis – humil + lim + us/a/um – eng past
6. Gracilis – gracil + lim + us/a/um – eng kelishgan.

Ingliz hamda lotin tillari grammatikasida sifat darajalari juda ham o'xshash. Har ikkalasida ham darajalarni yasaydigan maxsus qo'shimchalar mavjud:

- Ingliz tilida sifatlarning qiyosiy darajasida sifatga "-er" qo'shimchasi va "more" so'zi qo'shiladi. Bu qo'shimcha va so'z o'zbek tilidagi "-roq" qo'shimchasiga to'g'ri keladi. Masalan:

Smaller car – kichikroq mashina. More important subject – muhimroq fan

Lotin tilida sifatlarning qiyosiy darajasini hosil qilish uchun gen.sing.dan negizi hosil qilinib masculinum va femininumga -ior, neutrumga -ius qo'shimchasi qo'shiladi. Masalan:

Masc. alti + ior – balandroq Fem. alti + ior – balandroq
Neut. alti + ius – balandroq.

Ingliz tilida sifatlarning o'rtirma darajasini yasash uchun sifatga "-est" qo'shimchasi va "most" so'zi qo'shiladi va har doim o'rtirma darajadagi sifatdan oldin "the" aniq artikl qo'yiladi. Bu qo'shimcha va so'z o'zbek tilidagi "eng" so'ziga to'g'ri keladi. Masalan:

The smallest car – eng kichik mashina The most important subject – eng muhim fan.

Lotin tilida sifatlarning o'rtirma darajasini hosil qilish uchun uchala rodga sifat negiziga

"issim" suffiksi qo'shib keyin rod (us, a, um) qo'shimchalari qo'shiladi. Masalan:

Masc. alti + issim + us – eng baland Fem. alti + issim + a – eng baland
Neut. alti + issim + um – eng baland

Yana bir o'xshashliklardan biri bu ikkala til grammatikasida ham o'zigidan o'zgaradigan sifatlari borligidir.

Albatta o'xshashliklar bilan bir qatorda farqlarni ham ko'rishimiz mumkin. Eng katta farq bu o'zbek tilida ham ingliz tilida ham uchramaydigan rod tushunchasidir. Ya'ni har bir daraja qo'shimchasidan keyin uchta asosiy rod qo'shimchalari qo'shiladi. Masalan:

Masc. alti + issim + us – eng baland Masc. alti + ior – balandroq
Fem. alti + issim + a – eng baland Fem. alti + ior – balandroq
Neut. alti + issim + um – eng baland. Neut. alti + ius – balandroq.

Ko'rinib turibdiki, bu ikkala til grammatikasida o'xshashliklar juda ko'p va bu o'xshashliklarni yaqinlik deb atash bo'ladi. Xo'sh, nega bu ikkala til bu qadar bir-biriga yaqin? Nega ulardagi so'zlar ham bunchalik bir-biriga o'xshash? Buni faqatgina grammatik yaqinlik deb bo'lmaydi. Bu tilshunoslik nuqtayi nazaridan, tarixiy yaqinlik, tarixiy hodisadir. Chunki lotin tili ingliz tili uchun bobo ul hisoblanadi. Ya'ni ingliz tili tarixan lotin tilidan kelib chiqqan.

Albatta bu yaqinlikning sababi shugina emas. Tilshunoslikda hamma til qanday til bo'lishidan qat'i nazar bir-biriga qaysidir jihatdan yaqin. Chunki ularning asosida, negizida tilshunoslik tilsimi yotadi. Ya'ni ular qanchalik uzoq bo'lishmasin, tilshunoslik ularning umumiy jihatidir.

Lotin tilining kelib chiqish tarixi

Scientific advisor: Po'latova Sharifa.

Student: Ergashev Sardor

Yer kurrisida yashovchi turli tuman xalqlarning shakllanishi va ularni farqlashda til ham muhim ahamiyat kash etadi. Tadqiqotchi olimlar tomonidan jahondagi turli etnik guruhlar va jamoalar so'zlashuvchi 6 mingdan ortiq tillar borligi aniqlangan.

Lotin tili hozirgi hind-yevropa tillari oilasiga mansubdir va hozirgi roman tillarining asosi hisoblanadi. U hind-yevropa oilasining *Italy* tillari guruhiga mansub. Lotin tili Osk va Umbr tillari bilan birgalikda qadimiy Italiyaning rivojlanishi jarayonida boshqa tillarni chetga chiqarib, asta-sekin O'rta yer dengizi atrofidagi mamlakatlarda hukmronlik qildi. Eramizdan oldingi bir minginchi yil boshlarida Appenin yarim orolining g'arbiy qismida joylashgan LATIO (Latio) qabilasi lotin tilida gaplashar edi. Latio qabilasining tili so'f lotin tili deb yuritilar edi. Tibr daryosi qirg'oqlarida yashovchi qabilalarning birlashuvi natijasida Latio viloyatining markazi Roma (Rim) shahri deb atala boshlandi.

Arxeologik ma'lumotlarga qaraganda bu voqea eramizdan avvalgi VIII asrga tegishlidir. Rimliklarning o'zlari esa, Rimning paydo bo'lishi davrini eramizdan avvalgi 753-yildan hisoblaydilar. Bizning davrgacha yetib kelgan lotin tilining eng qadimgi yozuv yodgorliklari eramizdan oldingi 7-6 asrning boshlariga tegishlidir. Qadimgi arjaik davrining adabiy tillari bo'yicha mashhur vakili Rim komediografi Plavt hisoblanadi. U eramizdan avvalgi 254-180-yillarda yashab o'tgan. Bizgacha uning to'liq nusxada 20 ta komediyasi, bitta komedyaning esa ayrim qismlari yetib kelgan. Shuni ta'kidlash lozimki, Plavt komediyalarining lug'at va fonetik tarkibi ma'lum miqdorda bo'lsa-da, klassik lotin normalariga to'g'ri keladi.